

Nr 306

Av fru Sjövall m. fl., om skydd får flyttfåglar.

(Lika lydande med motion nr 233 i Första kammaren)

I årets statsverksproposition framlägger jordbruksministern förslag om fördubblade anslag till biocidforskningen. Man har anledning att med stor tillfredsställelse hälsa detta förslag, då man härigenom torde kunna få en säker grund för åtgärder med syfte att inom ett väsentligt område minska industrialiserings- och exploateringsprocessernas skadeverkningar. I sina ekologiska konsekvenser äro dessa emellertid synnerligen mångskiftande, och motåtgärderna kräva därför en integrerad planering, där även andra faktorer än biociderna måste beaktas, bl. a. vissa internationella aspekter som jordbruksministern helt förbigått i statsverkspropositionens avsnitt rörande naturvårdsverksamhet.

I det berörda sammanhanget föreligger ett starkt behov av intensifierad biologisk forskning, ett förhållande som flera gånger understrukits i forskningsberedningen. Denna framlade sålunda redan 1964 en promemoria (nr 9), som ur olika aspekter belyser de praktiska tillämpningarna av den biologiska forskningen inom bl. a. jordbrukets, medicinens och teknikens områden. Mot bakgrund av den skarpa konkurrensen mellan olika fält har emellertid ökningen i forskningsrådets medelstillelning blott medgett en obetydlig utvidgning av verksamheten inom den biologiska sektorn. Detta är särskilt påfallande om man jämför dess internationella aktiviteter med motsvarande insatser på fysikens och rymdforskningens områden. Sålunda har den mest världsomspännande biologiska verksamheten, det Internationella biologiska programmet (IBP), hittills erhållit blott ca 50 000 kronor per år från de statliga forskningsråden, och landets centrala vetenskapliga instans för hithörande frågor, nationalkommittén för biologi, saknar alla ekonomiska resurser att underhålla sina internationella kontakter då anslag blott kunnat ges till medlemsavgifterna i de internationella unionerna.

Diskrepansen mellan satsningen på samarbete inom rymdforskningen å ena sidan och biologien å den andra är ett internationellt fenomen som föranlett många kommentarer liknande dem som nyligen gjordes i Bombay av presidenten i det Internationella biologiska programmet: »I en tidsålder då det förefaller möjligt att placera en människa på månen, att avslöja tumörsjukdomarnas orsak, att lösa den genetiska kodens mysterium och till och med att överföra lärdomar med en injektionsspruta, så förefaller det otänkbart att ett internationellt biologiskt program inte skulle kunna ge-

nomföras på grund av medelsbrist. I denna värld är människans välbefinnande baserat på den av politiska gränslinjer oberoende biologiska produktiviteten, den enda grundval på vilken mänsklighetens framtid kan byggas, eftersom inga av dessa problem kommer att lösas i den yttre rymden.»

Det Internationella biologiska programmet är just inriktat på studiet av de biologiska grundvalarna för produktiviteten och för människans hälsa och välbefinnande, och en speciell sektion är inriktad på bevarandet av terrestra växt- och djursamhällen, en verksamhet som drives i intim samverkan med The World Wildlife Fund (WWF). Denna bildades år 1961 som en skattefri stiftelse i Schweiz. Dess uppgift är att insamla medel för skydd av sällsynta djur och växter. Arbetet baseras på vetenskapliga undersökningar över arternas förekomst, och det syftar framför allt till att skydda områden från exploatering i fall där deras bevarande i orörd skick är en förutsättning för att vissa växter och djur skola kunna kvarleva. En annan viktig sida av verksamheten är att söka väcka skolungdomens intresse för naturvård och allmänhetens förståelse för naturen och dess värden. Sammanfattningsvis kan stiftelsen sägas sträva efter att till kommande generationer lämna i arv så mycket som möjligt av den orörda natur, som ännu kan räddas.

WWF har en internationell styrelse med prins Bernhard av Nederländerna som president. Insamlandet av penningmedel sker genom nationella vädjanden som förmedlas av sammanslutningar som under åren 1961—1964 bildades i England, Förenta staterna, Schweiz, Holland, Västtyskland och Österrike (s. k. National Appeals).

Tyvärr har någon liknande sammanslutning inte kunnat bildas i Sverige, då det varit svårt att finna någon, som kunnat offra all den tid och energi som fordras för att skapa och driva en effektiv insamlingsorganisation.

Av insamlade medel beräknas en tredjedel ställas till ursprungslandets förfogande medan de övriga skola disponeras av styrelsen. WWF är stationerad i Morges i Schweiz tillsammans med The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN). Där drives också ett dokumentationscentrum, som för bägge organisationernas räkning utarbetar rapporter rörande hotade naturvärden och om möjligheterna att genomföra räddningsaktioner.

Hittills ha omkring två miljoner dollar förbrukats på en rad omsorgsfullt prövade objekt, där särskilt det i sydvästra Spanien har stor betydelse för svenska naturvårdsintressen. De utbredda träskmarkerna i Guadalquivirs delta utgör nämligen den mest betydande övervintringsplatsen i Europa för simfåglar och vadare från de norra och västra delarna av kontinenten, alltså även från vårt land. Stora delar ha redan dränerats eller stå inför torrläggning enligt planer som uppgjorts inom det spanska jordbruksministeriet. På initiativ av WWF har emellertid spanska staten räddat 57 kvadratkilometer från torrläggning (*Las Nuevas*), och WWF har själv

lyckats förvärva ett annat område av träskmarkerna (*Coto Doñana*). Det senare har betecknats som det ur faunasynpunkt märkligaste och värdefullaste i västra Europa. Det ligger nära kusten som här får en speciell prägel av Europas näst högsta dyner. Dess unika värde bottnar i omkring 400 års ostörd utveckling och kan anges i tre funktioner, nämligen som övervintringsplats för fåglar från norr, som säker tillflyktsort för några av Europas sällsyntaste däggdjur och fåglar och slutligen som en länk mellan europeisk och afrikansk flora och fauna.

Då WWF började förhandla om inköp av *Coto Doñana* saknade man medel för ändamålet, men det var fara i dröjsmål och 67 kvadratkilometer köptes för 574 610 dollar. Detta kunde ske tack vare bidrag från spanska staten, vissa donationer samt ett banklån på nära trehundra tusen dollar. Detta utgör en så besvärande belastning för WWF att ytterligare insatser näppligen kunna göras för närvarande.

Ca 59 kvadratkilometer träskmark mellan *Las Nuevas* och *Coto Doñana* äro emellertid nu i farozonen. Ägaren till detta område, som kallas *Las Marisma de Hinojos*, planerar nämligen dränering och odling, vilket vore kritiskt ur två synpunkter. Dels förloras ett övervintringsområde av samma karaktär och omfång som *Las Nuevas*, och dels kommer *Coto Doñana* att förlora mycket av sitt värde, då de angränsande sumpmarkerna erbjuda en viktig näringskälla för många av de inom *Coto Doñana* levande arterna. Det är därför ytterst angeläget att området kan skyddas så att ett enda stort sammanhängande reservat kan etableras, vilket beräknats komma att kosta drygt 1 miljon kronor. Ett så stort ingrepp i våra flyttfåglars övervintringsmöjligheter som annars förestår kan ej undgå att sätta tydliga spår i Nordens fauna, som alltså riskerar att utsättas för påfrestningar även från andra håll än från användningen av biocider.

Med hänsyn till erforderliga förhandlingar och vetenskapliga avvägningsönskemål böra medel för internationella skyddsåtgärder av här berörd typ disponeras i samråd med den svenska kommittén för det Internationella biologiska programmet och med Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté. Med tanke på det nu närmast aktuella beloppets storlek och frågans art böra emellertid möjligheterna till en gemensam nordisk insats först prövas.

Under återopande av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att regeringen snarast inhämtar Nordiska rådets yttrande rörande gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinaviens flyttfåglar.

Stockholm den 25 januari 1966

Elisabet Sjövall

C. G. Regnéll

Erik Grebäck

C.-G. Enskog